

№ 35 (2024) С. 95–103
National Academy of Fine Arts and Architecture
Collection of Scholarly Works
«Ukrainian Academy of Art»
ISSN 2411–3035
Website: <http://naoma-science.kiev.ua>

УДК 763.071.1(477) «19»Фіщенко
ORCID ID: 0000-0001-7790-4639
DOI <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2024-35-10>

Людмила Барко

аспірантка II курсу
факультет теорії та історії мистецтва
Національна академія образотворчого
мистецтва і архітектури
liudmyla.barko@naoma.edu.ua

*Науковий керівник – О. Лагутенко, докторка мистецтвознавства, професорка
Національна академія образотворчого
мистецтва і архітектури*

ЕВОЛЮЦІЯ СТИЛЮ У РИСУНКАХ О. ФІЩЕНКА

Анотація. *Мета статті* – дослідження образно-стильових особливостей рисунків художника Олексія Фіщенка завдяки всебічному вивченню та аналізу його робіт, виконаних у портретному та пейзажному жанрах. **Методи дослідження.** *В основу дослідження* покладено використання різноманітних наукових дослідницьких методів та підходів: феноменології, іконографії, мистецтвознавчого та стилістичного аналізу. Їхнє використання дало змогу виконати об'єктивне історико-мистецьке й теоретичне осмислення творчості О. Фіщенка. **Результати.** *У статті визначено, що графіка О. Фіщенка* упродовж 1970–2000-х років зазнала значних стилістичних і формотворчих змін. Поступово рисунок перестає бути простою зображувальною технікою, а стає засобом вираження внутрішнього світу художника, який веде діалог із глядачем за допомогою символів, образів та знаків. Автор робіт спрямовує свою увагу на суттєвість та значущість образів, що відображається у вмілому використанні ліній, штрихів і плям. Такий підхід дає змогу творити графічні твори, сповнені філософським змістом й емоційною глибиною. Варто наголосити, що художник відштовхується від реалістичного пейзажу та надихається японською гравюрою у пейзажному жанрі, і поступово переходить у площину абстрактного мистецтва. В портретах 1980–2000-х років відбуваються трансформації під впливом західноєвропейського мистецтва ХХ ст., в них з'являються елементи декоративної стилізації, деформації форм, абстраговане тло. **Висновки.** *Проаналізувавши творчість О. Фіщенка, можемо зробити висновок, що його художній підхід є новаторським та оригінальним, з характерною тенденцією до абстрактного мистецтва. Враховуючи ці особливості, творчий доробок художника-графіка заслуговує на увагу та визнання у контексті сучасної української графіки.*

Ключові слова: *О. Фіщенко, графіка, рисунок, пейзаж, гравюра, абстрактна композиція.*

Lyudmyla Barko

2nd-year Postgraduate Student

Faculty of Theory and History of Art

National Academy of Fine Arts and Architecture

liudmyla.barko@naoma.edu.ua

Academic supervisor – O. Lagutenko, Doctor of Art History, Professor

National Academy of Fine Arts and Architecture

EVOLUTION OF STYLE IN THE DRAWINGS OF OLEKSIY FISHCHENKO

Abstract. The purpose of this article is to explore the figurative and stylistic peculiarities of the artworks of the artist Oleksiy Fishchenko through comprehensive study and analysis of his works in portrait and landscape genres. **Methods.** The research is based on the combining of various scientific research methods and approaches, including phenomenology, iconography, art historical, and stylistic analyses. Their application has allowed to fulfill an objective historical-artistic and theoretical interpretation of the art of Oleksiy Fishchenko. **Results.** The article establishes that Fishchenko's graphics in the period from the 1970s to the 2000s underwent significant stylistic and formational changes. Gradually, drawing ceased to be merely a simple illustrative technique and became a means of expressing the artist's inner world, engaging in a dialogue with the viewer through symbols, images, and signs. The author of the works focuses on the essence and significance of the images, which is reflected in the skillful use of lines, strokes, and spots. This approach allows the creation of graphic works filled with philosophical content and emotional depth. It is worth noting that the artist begins with realistic landscapes, later draws inspiration from Japanese printmaking in the landscape genre, and gradually transitions into the realm of abstract art. In portraits from the 1980s to the 2000s, transformations occur under the influence of 20th-century Western European art, incorporating elements of decorative stylization, deformation of forms, and abstract backgrounds. **Conclusions.** Based on the analysis of Oleksiy Fishchenko's creativity, it is concluded that his artistic approach is innovative and original, characterized by a tendency towards abstract art. Considering these characteristics, the creative heritage of the graphic artist deserves attention and recognition in the context of contemporary Ukrainian graphics.

Key words: graphics, drawing, landscape, abstract composition, Oleksiy Fishchenko.

Постановка проблеми полягає у відсутності комплексного наукового дослідження творчої спадщини О. Фіщенко, видатного українського графіка, народного художника України у контексті українського мистецтвознавства, яка має зайняти належну нішу в артпросторі України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. З нещодавніх праць, найбільш докладно українська графіка розглянута у п'ятому томі «Історії українського мистецтва» (за редакцією Г. Скрипник) [1]. Так, у розділі «Мистецтво другої половини 1950-х – 1980-х років» висвітлені основні етапи розвитку та досягнення українського образотворчого мистецтва. А в розділі «Графіка» мистецтвознавиця О. Авраменко побіжно та тезово розглядає творчість О. Фіщенко у контексті розвитку української станкової графіки упродовж цього періоду [1, с. 528].

В каталозі творів О. Фіщенко 2003 року [2] представлено творчий доробок художника з раннього до завершального періодів, в якому розкрита його непересічна особистість, а також найяскравіше передана його індивідуальна манера. Наразі це найбільше

і найповніше видання, в якому висвітлена творчість художника. На початку каталогу подані висловлювання про нього відомих мистецтвознавців і художників (А. Тернавської, Г. Островського, С. Шишка). Каталог містить детальну біографію художника, доповнену його автопортретом. Однак, не зважаючи на детальний каталог, творчість майстра графіки все ж не отримала належної оцінки і тому потребує всебічного і глибокого вивчення.

Мета дослідження. Аналізуючи основні характеристики стилю О. Фіщенко, акцент зроблено на графічних аспектах його творів, зокрема, на особливостях портретного жанру.

Вивчаючи еволюцію стилю художника упродовж 1959–2001 років, важливо розглянути вплив японської мініатюри на творчий процес графіка, зокрема у пейзажному жанрі. Аналіз символічного й алегоричного змісту творів О. Фіщенко, допоможе виявити ліричні настрої у пейзажних композиціях художника.

Виклад основного матеріалу. О. Фіщенко (1920–2010) належить до плеяди українських художників, чия творчість вплинула на молоду генерацію митців. Творчий доробок

майстра — рисунки, акварелі, пастелі, кольорові ліногравюри та живопис — вирізняється новаторством. О. Фіщенко багато працював у галузі станкової графіки; його графічні роботи широковідомі як в Україні, так і поза її межами. Митець жив і працював у Києві. Був членом спілки художників України, заслуженим діячем мистецтва України, а також народним художником України.

Майстерно володіючи засобами графіки — лінією, контуром, штрихом, плямою, — працюючи у різних жанрах і художніх техніках, О. Фіщенко заявив про себе як талановитий майстер рисунка.

Графічний портрет — вагома складова спадщини О. Фіщенко. Портрет відіграє важливу роль для створення конкретного індивідуального зображення людини, в якому зливаються воедино характерний образ портретованого з авторським творчим замислом. Майстер графіки виявляє себе як досвідчений портретист, який відчуває виразний і неповторний характер моделі.

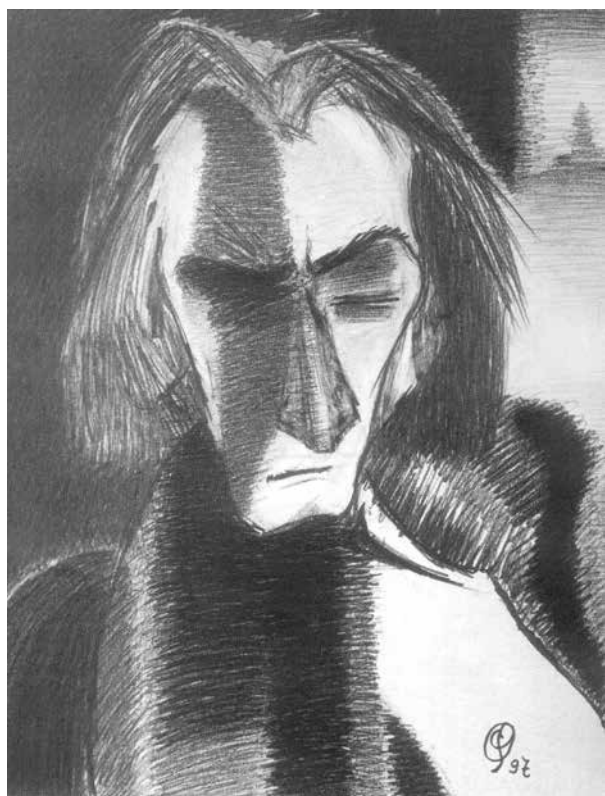
Упродовж 1959–2001-х років він часто звертався до портретного рисунка, розширюючи і збагачуючи засоби його вираження власними пошуками і знахідками. Так само легко й невимушено, як пейзажні ліричні композиції, звучать його твори портретного жанру. Навіть у ранніх автопортретах 1960-х років відсутні характерні ознаки радянського мистецтва, на них не позначилися специфічні ідеологічні вимоги, які ставила перед художниками держава.

Так, «Автопортрет» (1957) в техніці графічного олівця виконаний ще в період навчання. Він містить низку важливих рис, притаманних початку творчого шляху художника-графіка. Портрет виконаний у витягнутому вертикальному форматі, композиційно розділений на ближній та дальній плани. Художник створює глибину простору, де тлом слугує пейзаж з водоймою, позначений легкими лініями та світлим тонуванням. Тут відчувається тверда рука талановитого майстра, хоча робота належить молодому художникові.

Автопортрет, виконаний в повороті три чверті, відтворює риси художника — високий лоб, обрамлений темним волоссям, примружені очі, прямий ніс. Зосереджений погляд темних, глибоко посаджених очей, стиснуті губи, обличчя, підперте рукою, — всі ці ознаки свідчать про впевненість та твердий характер митця. Вольовий погляд підкреслює внутрішню силу, позитивну енергетику, активну життєву позицію графіка. Портрет

приваблює індивідуально-виразним образом художника, сповненого творчих сил та енергії. О. Фіщенкові в цей час було 37 років, але на його обличчі бачимо відбиток пережитих подій, це підкреслюють яскраво виражені носогубні і міжбрівні складки, відомі як «зморшки похмурості». Портрет виконаний на контрастах чорного і білого.

Натомість автопортрет 1997 року (іл. 1) привертає увагу своєю надзвичайною експресією, вирішений за допомогою контрастних тональних переходів, світлотіньовим моделюванням, штрихуванням м'яким олівцем, що демонструє майстерне володіння рисунком. Зображення максимально наближене до глядача, що притаманне західноєвропейському рисункові кінця XIX століття. Автопортрет передає внутрішню сутність та енергію художника, його сильну волю і мужність, неповторну цілісність і суворість. Для розкриття образу митець послуговується такими образотворчими засобами, як ритміка ліній, великі маси тону, організація аркуша плямами, сувора пластика обличчя.

Іл. 1. О. Фіщенко. Автопортрет. Папір, олівець. 46,5×34,5. 1997. [2, с. 56]

Особливе місце у творчості тогочасних художників посідала тема праці, що нерозривно пов'язана з життям країни, з будівництвом нової держави. Характерною ознакою

українського мистецтва радянських часів був близький зв'язок образотворчого мистецтва з життям народу, його долею і діяльністю, що втілювалось у творчості кращих майстрів образотворчого мистецтва. Відвідування масштабних будівництв, підприємств, колгоспів давало митцям цікавий матеріал для мистецьких творів.

Саме в серії портретів О. Фіщенка «Людина праці», «Кращі люди Іллічівського порту», «Докери», «Авіатори-чорноморці», «Ми – колгоспники», «Шахтарі» – постають звичайні люди, які склали тогочасне суспільство. Портрети – це своєрідні і вдумливі твори, які сприяли його зростанню як художника. Він створив глибокі психологічні образи, що відображають внутрішній світ кожного героя, їхнє уявлення та світобачення.

Як згадує сам автор: «...Образ кожного з них западав у душу, надовго лишався у пам'яті, бо це сильні характери, особистості, для яких щоденна праця ставала невід'ємною потребою, а сенсом життя було робити добро для іншого, не тільки для рідних, близьких. А й для всіх співвітчизників» [3 с. 57].

Портрет «Доярка Люба Ус» (1981), нарисований м'яким олівцем, передає цілеспрямований характер жінки. Обличчя робітниці зображене у повороті, а зосереджений погляд спрямований в далечінь. Світлий одяг моделі додає портретові виразності, доповнюючи образ світлої людини з світлими намірами. Автор організовує структуру аркуша великими плямами, де модель зображена на темному тлі інтер'єру; художник умовно вирішує дальній план, заповнюючи його вертикальними штрихами. В портреті, що має ознаки площинності, декоративності, простежується стилістика художників-бойчукістів. У назві рисунка зазначено професію моделі, що вказує на рід діяльності молодій жінки. Зацікавленість автора в її особі, свідчить про повагу до роду занять, возвеличення трудового народу.

Портрет Поливяного Віктора Харлампієвича (серія «Трудовики села») 1982 року, виконаний у техніці рисунка олівцем на папері, – це зображення немолодого чоловіка, намальоване ескізно, проте голова моделі виконана реалістично, що засвідчує глибокі знання пластичної анатомії. Втому селянина після важкої праці підкреслюють глибокі симетричні поздовжні зморшки на обличчі. Серйозний вигляд портретованого вказує на стриманий характер. Автор зображує працівника села, як людину відповідальну і зважену, підкреслюючи важливість його професійної діяльності для суспільства.

Однією з провідних тем тогочасної української графіки було створення портрета Тараса Шевченка. У фондах відділу образотворчих мистецтв Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського зберігається чимало оригіналів графічних творів київських художників. Зокрема роботи відомих майстрів, які у своїй творчості зверталися до шевченківської тематики. Їхні напрацювання є основою виставки «Шевченківські місця в естампах київських художників», що відбулась у 2014 році у межах підготовки до святкування визначної ювілейної дати – 200-річчя від дня народження великого українського поета і художника Тараса Григоровича Шевченка. На стендах виставки були представлені твори знаних українських графіків: М. Попова, Г. Гавриленка, Г. Польового, В. Литвиненка, Г. Гаркавенко, В. Куткіна, І. Батечка, І. Селіванова, О. Фіщенка та інших, чия творчість віддзеркалює кращі здобутки української графіки другої половини ХХ століття. Створені в радянську добу, деякі портрети були певною мірою заідеологізовані, а образ самого поета поданий доволі примітивно і зведений до образу плакатного борця з кріпацтвом [4].

Для всеукраїнської ювілейної Шевченківської виставки О. Фіщенко створив декілька портретів у техніці олівцевого рисунка. Зокрема, погрудний портрет молодого Тараса Шевченка був написаний художником у 1984 році. Автор фронтально зображує поета, вдягненого у селянський одяг. Темний капелюх на голові відтіняє світле відкрите чоло, акцентуючи увагу на виразних очах поета. Погляд глибокий і проникливий, тут і смуток за пережитим, і сподівання на кращу долю. Виразний графічний ефект рисунка створюється на контрастному зіставленні темного верхнього одягу з білою сорочкою, що символізує чистоту його душі. Мистець передає наполегливий і рішучий характер Кобзаря, в цьому є щось від ікони, вічне – мудрість і любов до волі. Поєднання позачасового і конкретного, індивідуального й загального, – усе це робить образ поета життєвим, переконливим і глибоким.

Художник не зупиняється на досягнутому, продовжуючи самостійне вивчення і освоєння світової спадщини. Відомо, що загальними рисами авангардних течій та основною метою рисунка стає не форма, а віднайдений знак-формула – образ, стан, рух тощо; не зображення, а максимально суттєва виразність.

Рисунок немовби втрачає свою зображувальну функцію, він перестає бути завершеним, а ніби спонукає до діалогу між внутрішнім світом митця і глядачем. Таке змістовне філософське наповнення графічного твору дуже близьке О. Фіщенкові, котрий надає своїм творчим роботам оновленого графічного змісту [4].

Результатом творчих пошуків художника стали портрети, створені у 1990–2000-х роках, – багатозначні й алегоричні за змістом; виконані гнучкими лініями та штриховими плямами, які підкреслюють образну насиченість графічних творів. Автор намагається висловити філософські ідеї мовою символів, образів, знаків. Сконцентрована енергія штрихів, ліній, розчерків, плям набуває у рисунку організованої й ритмічної системи.

О. Фіщенко як людина освічена, з багатим життєвим досвідом, вихований на літературі створив серію портретів письменників періоду «розстріляного відродження».

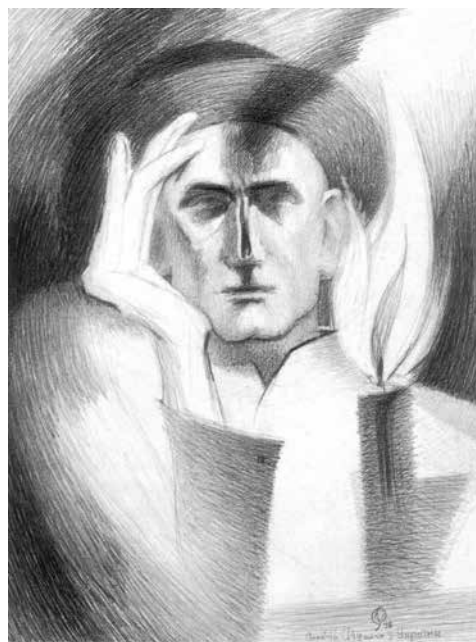
У портреті Миколи Хвильового (2001) (іл. 2) на першому плані, перекриваючи частково обличчя, символічно виступає хрест, що апелює до страждань та жертвовності Ісуса Христа.

Іл. 2. О. Фіщенко. Портрет Миколи Хвильового. Папір, олівець. 61×43. 2001. [2, с. 59]

Знаковість простежується і в портреті Григорія Чупринки (1998) (іл. 3), де майорить свіча пам'яті. Імпульсивний штриховий рух ліній по колу надає ефекту вихору, що начебто затагує героя в коловорот життєвих подій та вказує на неминучість долі.

Портрет поета і вченого Михайла Драй-Хмари (іл. 4) 1999 року вміщено в геометризований

Іл. 3. О. Фіщенко. Портрет Григорія Чупринки. Папір, олівець. 61×43. 1998. [2, с. 63]

простір. Полум'я свічок на тлі вказує на небезпеку, що переслідувала поета упродовж життя, а тінь на обличчі опосередковано вказує на зламаною радянською владою долю поета.

Іл. 4. О. Фіщенко. Портрет Михайла Драй-Хмари. Папір, олівець. 56,5×43. 1999. [2, с. 64]

В портреті «Свіча надії» (2001) портретований тримає свічку в руці, саме це джерело освітлення наповнює його ество світлом, що розкриває філософський зміст зображення. Але на марність надій вказує квітка кульбаби, яку він тримає.

У портреті поета Павла Савченка (1999) для передачі його внутрішнього стану, автор експресивно змінює форму обличчя, деформує її. За допомогою плям автор «освітлює» окремі частини зображення, акцентуючи увагу на головному в композиції. Художник окреслює погрудні фігури моделей, які заповнюють увесь простір аркуша, темними масами плям (у вигляді хвилястих плавних смуг) та паралельними невеликими штрихами. Самі постаті вирішує умовно-схематично, використовуючи елементи геометричних фігур.

На всіх портретах, про які йшлося вище, абстрактні плями наповнюють роботу декоративністю. Простежується еклектичний (колажний) принцип з'єднання фігур. Обличчя зображене реалістично, на засадах академічного рисунка, а руки – спрощено, подібний прийом спостерігається у французького художника Ф. Леже. Принцип площинності з елементами об'ємності поєднує рисунок реалістичний з рисунком умовним.

Можемо простежити, як митець майстерно передає ритмічність в рисунку, легкість і декоративність одночасно. Майстер графіки, завдаючи лінійний напрям, наповнює форму об'єкта за допомогою різних варіацій руху штриха в рисункові, передає нервовість та емоційне напруження в графічному творі.

В період становлення та розвитку О. Фіщенко як художника важливим було його прагнення до вираження, втілення ідеї-образу, тому з'являються вивірені, лаконічні, емоційно забарвлені рисунки-знаки.

О. Фіщенко – майстер ліричного пейзажу. Створив чимало пейзажних робіт, зокрема «Севастополь, Багатомовна тиша» (1983), «Сутінкові обійми» (1988), згодом – «Обриси рідного міста» (1996). Так, дослідниця О. Авраменко зазначає: «Узагальненість конкретного мотиву, підібраність і вишуканість побудови, народжує поетичність змальованого пейзажу, що часто перетворюється на знак, який демонструє цілісність сприйняття і відтворення світу О. Фіщенко» [1 с. 528].

Усі рисунки художника виконані графічним олівцем. У руках майстра він перевтілюється у бездоганний художній інструмент, і це дає змогу вільно творити складні емоційні образи графічного мистецтва. Українська природа – в роботах «Журлива пісня» 1995 року, «Гармонія тиші» 2001 року – ніби оповита туманом. Ледь окреслені пейзажні мотиви, виразні контрасти чорно-білого у «Загадковій тиші» 1977 року, «Серед гір» 1981 року (іл. 5)

експресивно передають характер гірського ландшафту.

Іл. 5. О. Фіщенко. Серед гір. Папір, олівець. 41×39. 1981. [2, с. 49]

Рисунки О. Фіщенко – це не замальовки з натури, а справжні вдумливі роботи із завершеним образно-пластичним трактуванням. Це найвища його поезія, присвячена рідній землі та красі її природи [5. с. 274].

У своїй творчості художник вирізнявся неймовірною працездатністю і продуктивністю. Ним відтворені всі види пейзажу: від природного до індустріального, його пейзажні композиції мають ліричний характер. Свої спостереження він трансформувал і втілював за допомогою різних графічних технік.

О. Фіщенко вабило мистецтво Китаю та Японії, їхня культура і стародавня східна філософія; митець цікавився японською мініатюрою. Так були створені портрети зі східними масками, наприклад, «Автопортрет зі східною маскою Хасарі» 1981 року. Природа, за уявленням китайців, це втілення світобудови, світового закону Дао. В живописі це відбилося створенням картин типу «шаньшуй» («гори-водойми»).

Під впливом японської гравюри XVI–XVIII століття О. Фіщенко створив безліч пейзажних рисунків. Очевидно, що художник у своїх творах застосовує принципи, притаманні японській гравюрі, зокрема, що стосуються передачі стихійних явищ (поривів вітру, дощу, грози, спалахів світла), мотиви скелі з вертикалями водоспадів. Також він використав метод наповнення тла за принципом градації тону, від темного до білого, що давало

змогу тонально організувати композицію в єдине ціле. В окремих роботах зображено гірські мотиви («У полоні осіннього туману» (1978), «Спокій і гори» (1981), «Снігова поволока» (1984), «Дорога в горах» (1987)), що нагадують трактування японськими художниками гори Фудзі.

У творах «Зваблива простота» (1983) і «Гармонія тиші» (2001) фактурне заповнення аркуша зроблене за допомогою насичення дрібними формами, що надають рисункові специфічного трактування. Організація композиційного простору з використанням верху і низу зображення за допомогою тонування також нагадує японську гравюру.

О. Фіщенко — тонкий знавець природи, приділив свою увагу передачі її мінливості та стихійних явищ засобами графіки. Так, у роботі «Вітряно» (1972) (іл. 6) легким штрихуванням по колу автор передає потік нескінченного повітряного простору, з акцентованим початком відліку. Динамічний штрих надає композиції легкого коливання на поверхні, завдяки чому робота набуває ознак невагомості, просторової нескінченності.

Іл. 6. О. Фіщенко. Вітряно. Папір, олівець. 31×42. 1972. [2, с. 52]

Вертикальний потік потужної маси, що розрізає композицію на дві частини зображено у творі «Раптовий дощ» (1987) (іл. 7). Неоднакова за довжиною штрихувальна лінія надає зображенню легкої ілюзії дощу. Автор змальовує зливу десь там, вдалині, таким чином показуючи глядачеві всю силу й енергію звичайного явища.

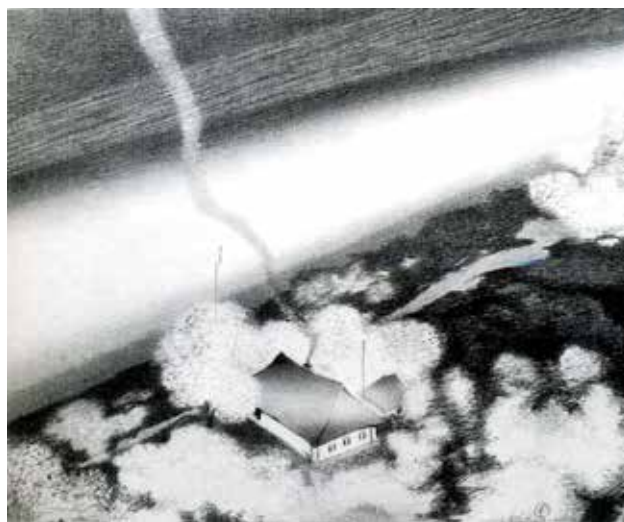
В пейзажі «Танок вітру» (1985) художник окреслив повітряний потік лінійно, не захоплюючи центральної частини композиції, оминаючи її за півколом зверху, у такий спосіб

Іл. 7. О. Фіщенко. Раптовий дощ. Папір, олівець. 50×65. 1987. [2, с. 52]

створив арку над містом, що ледве проглядається. Своїми лінійно-штриховими рухами автор узяв у полон дерева з передмістя, показав графічною мовою всю велич і неймовірну силу вітру. Головним образом тут виступають невисокі дерева і потужні за розмахом струмені дощу.

Ще одна робота заслуговує уваги, а саме «Канів. Хата над Дніпром» 1995 року (іл. 8). Річка Дніпро розділяє масивною діагональною смугою світлого тону композицію на дві частини. Нижня частина ліричного пейзажу заповнена дрібними зображеннями різних форм. У композиційному центрі сільська хата, дим з комина якої перетинає композицію в протилежному від неї напрямі. Небо заштриховане паралельно до напрямку річки, що створює загальний ритм композиції. Усе це засвідчує

Іл. 8. О. Фіщенко. Канів. Хата над Дніпром. Папір, олівець. 55,5×68,5. 1995. [2, с. 53]

майстерність автора вміло поєднувати складні композиційні задуми, застосовуючи графічну техніку рисунка, виявляючи нестандартне мислення.

Легка, тендітна стилізація у стилі японського мистецтва простежується у рисунках «У полоні осіннього туману» (1978) «Фантазії ночі» (1987), «Журлива пісня» (1995), які поєднують мінімалізм художніх засобів і максимальне, емоційне забарвлення.

На думку дослідника Л. Пекаровського: «Основні розбіжності між японською кольоровою гравюрою і творами О. Фіщенка коріняться у сфері ідей. І це дуже суттєво. Первісні передумови ніби тотожні – досягнути внутрішньої краси, гармонії, повноти художнього образу. Скажімо, згідно з естетичними якостями японського принципу „сабі”, краса повинна виражати складний зміст у простих, строгих формах, що схиляють до споглядання. Саме до пасивного споглядання, відходу від активного життя, від діяльності і взагалі від дійсності» [6 с. 6]. В окремих пейзажах О. Фіщенка головним об'єктом зображення є сучасне місто, в якому пульсує життя. У пейзажних композиціях з архітектурними мотивами художник ставить мету не фіксувати конкретні об'єкти зображення, а втілювати власні ідеї й висловлювати власне ставлення до сприймання навколишнього світу.

В основі більшості рисунків О. Фіщенка лежить, звичайно, реалістичний пейзаж, зокрема у творах «Загадкова тиша» (1977), «Наспів гір» (1987), «Гора і море. Крим» (1987),

а також у створеній пізніше роботі – «Канів. Хата над Дніпром» (1995). Характерною рисою його робіт є те, що зберігаючи деталізацію він максимально узагальнює побачене і намагається підсилити те, що відчув [7, с. 78]. Як наслідок, пейзажні рисунки отримують особливу емоційну сконцентрованість і насиченість, зокрема у роботах «Вітряно» (1972), «Спокій і гори» (1981), «Зваблива простота» (1983), а також у створеному значно пізніше творі «Гармонія тиші» (2001).

Висновки. Проаналізувавши рисунки О. Фіщенка, можемо зробити висновок, що художньо-стильові особливості японської гравюри вплинули на подальший розвиток художника у пейзажному жанрі, стали початком відліку для вдосконалення його технічних навичок, але майстер був настільки ідейно збагачений, що поєднання стилістики східного мистецтва з інтелектуально-логічними підходами сприяли створенню виразних художніх образів. Портрети, створені упродовж 1990–2000-х років, у стилі колажу, в яких абстрактні плями та декоративна обробка зображень поєднуються з реалістичним відтворенням обличчя, свідчать про високу майстерність митця та його бажання експериментувати з різноманітними художніми прийомами. Для цих творів характерна алегоричність і багатозначність, що є результатом творчих інтенцій художника. Графічні роботи художника є цінним внеском у розвиток мистецтва України і свідчать про його талант і зацікавленість українською тематикою.

Список використаних джерел

1. Історія українського мистецтва : у 5 т. Том 5, кн. 4. Київ : Наук. думка. 2013.
2. Фіщенко Олексій : графіка, живопис : кат. творів. Київ : Емірат, 2003.
3. Фіщенко О. Зерна моєї мрії. *Образотворче мистецтво*. 2005. № 2. С. 56–57.
4. Shevchenko-museum : сайт. URL: <http://shevchenko-museum.com.ua/default/blog/view/236/blog/10/V%D1%96dkrittaya-vistavki-tvor%D1%96v-Oleks%D1%96ya-Fedorovicha-F%D1%96shchenka> (дата звернення: 12.09.2023).
5. Криволапов М. Українське мистецтво ХХ ст. в художній критиці. Теорія, історія, критика : монографія. Київ : Кит, 2010. 475 с.
6. Пекаровський Л. Графічний портрет вічно юного міста. *Київ*. 1988. № 8. С. 6
7. Ламонова О. В. Лінорити і рисунки Олексія Фіщенка в контексті української графіки 1970–1980-х рр. *Вісник Харківської Державної Академії дизайну і мистецтва*. 2014. № 2. С. 75–78.

References

1. *Istoriia ukrainskoho mystetstva* [History of Ukrainian art]. (2013). Т. 5, кн. 4. Naukova dumka [in Ukrainian].
2. *Fishchenko Oleksii : hrafika, zhyvopys* [Fishchenko Oleksii graphics, painting]. (2003). [Kataloh tvoriv]. Emirat [in Ukrainian].
3. Fishchenko, O. (2005). Zerna moiei mrii [Grains of my dream. art]. *Obrazotvorche mystetstvo* [Art], 2, 56–57 [in Ukrainian].
4. Shevchenko-museum. (n.d.). <http://shevchenko-museum.com.ua/default/blog/view/236/blog/10/V%D1%96dkrittaya-vistavki-tvor%D1%96v-Oleks%D1%96ya-Fedorovicha-F%D1%96shchenka/> [in Ukrainian].

5. Kryvolapov, M. (2010). *Ukrainske mystetstvo XX st. v khudozhnii krytytsi. Teoriia, istoriia, krytyka* [Ukrainian Art of the 20th Century in Art Criticism. Theory, History, Critique] [Monohrafiia]. Kyt [in Ukrainian].
6. Pekarovskyi, L. (1988). Hrafichnyi portret vichno yunoho mista [Graphic portrait of an eternally young city]. *Kyiv* [Kyiv], 8, 6. [in Ukrainian].
7. Lamonova, O. V. (2014). Linoryty i rysunky Oleksiia Fishchenka v konteksti ukrainskoi hrafiky 1970–1980-kh rr. [Linocuts and drawings by Oleksiy Fishchenko in the context of Ukrainian graphics of the 1970s-1980s.]. *Visnyk Kharkivskoi Derzhavnoi Akademii dyzainu i mystetstv* [Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts], 2, 75–78 [in Ukrainian].

Подано до редакції 24.03.2024